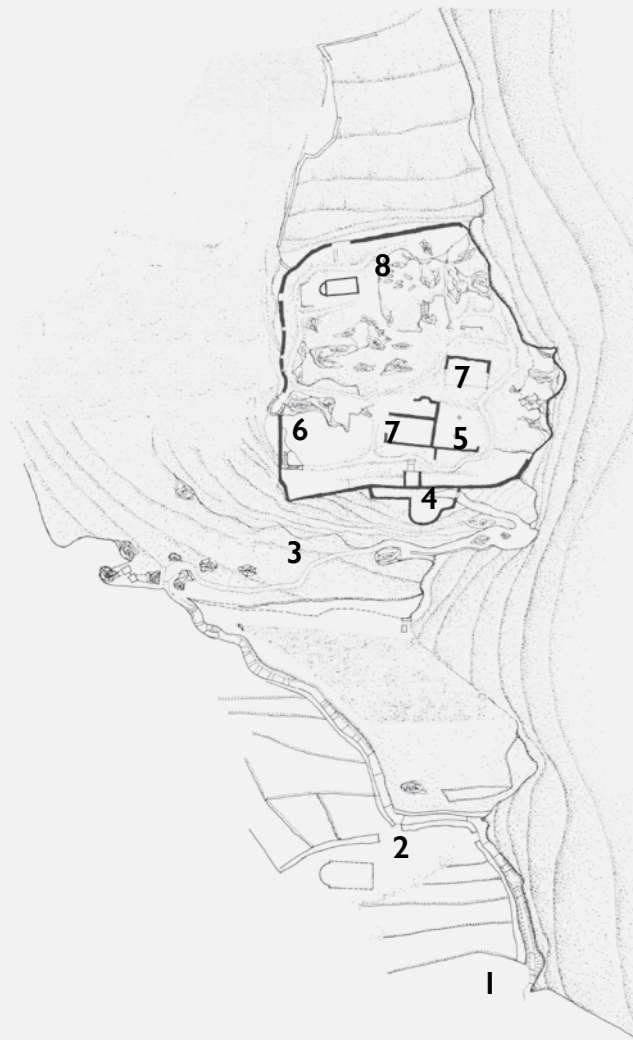

Το Αγγελόκαστρο αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα φρουριακά συγκροτήματα της Κέρκυρας. Η ιδιαίτερη στρατηγική και απόρρητη θέση του στο βορειοδυτικό άκρο του νησιού, που ελέγχει σχεδόν ολόκληρη τη θαλάσσια περιοχή της νότιας Αδριατικής καθόρισε την τύχη και την πορεία της Κέρκυρας για πολλούς αιώνες. Σοβαρές ενδείξεις, όπως δύο παλαιοχριστιανικά θωράκια που διασώθηκαν στην κορυφή, αλλά και ανασκαφικά στοιχεία που προέκυψαν κατά τις εργασίες ανάδειξης του φρουρίου το 1999, δεν αποκλείουν πιθανή οχύρωση ή εγκατάσταση στο χώρο για πρώτη φορά ήδη στους πρώτους βυζαντινούς χρόνους (5ος-6ος αι.). Εξετάζοντας το ιστορικό πλαίσιο του βυζαντινού κράτους κατά τον 11ο και 12ο αιώνα, παρότι δεν υπάρχει αντίστοιχη μαρτυρία από τις γραπτές πηγές, δεν είναι άστοχο να δεχθούμε ότι οι Κομνηνοί αυτοκράτορες σχετίζονται με το χώρο, ειδικότερα αν ληφθεί υπ' όψιν ότι στα 1071 χάνονται για πάντα οι βυζαντινές κτήσεις στη νότιο Ιταλία και η Κέρκυρα αυτόματα γίνεται σύνορο ανάμεσα στο βυζαντινό κράτος και τους δυτικούς επικίνδυνους εχθρούς του.

Ενδεχομένως λοιπόν οι Κομνηνοί να προέβησαν σε οχυρωματικά έργα στο χώρο, προκειμένου να εξασφαλίσουν την Κέρκυρα από τον εκ διαμέγ μεγάλο κίνδυνο, δηλαδή τους Νορμανδούς της Σικελίας, οι οποίοι με τις συνεχείς επιδρομές τους έκαναν το νησί επίκεντρο πολεμικών συγκρούσεων. Με την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους το 1204 και το διαμελισμό του βυζαντινού κράτους, η Κέρκυρα ακολουθεί μια σειρά εναλλασσόμενων κυριάρχων και το 1267 προσαρτάται στους Ανδηγαυούς της Νεαπόλεως, οι οποίοι λίγο αργότερα, το 1272, καταλαμβάνουν το Αγγελόκαστρο σύμφωνα με την έκθεση παραλαβής του, που αποτελεί την παλαιότερη έως τώρα γραπτή αναφορά στο φρούριο.

Η προσάρτηση της Κέρκυρας το 1386 στους Βενετούς σύμφωνα με τις πηγές βρίσκει το Αγγελόκαστρο σε καλή κατάσταση. Σε όλη τη διάρκεια της Βενετοκρατίας (1386-1797), το Αγγελόκαστρο βρίσκεται πάντα στο προσκήνιο εφόσον η λειτουργία του εξασφαλίζει την ασφάλεια των γύρω κατοίκων από τους κατά καιρούς επίδοξους κατακτητές, όπως Τούρκους και Γενοβέζους, αλλά και την επιτήρηση της θαλάσσιας κίνησης στην Αδριατική, βασιική μέριμνα της Γαληνοτάτης. Ο διοικητής του, με τον τίτλο «Καστελλάνος», συνήθως διορίζεται από το Συμβούλιο της πόλης της Κέρκυρας για ένα χρόνο και είναι ευγενής. Πολλές φορές η φρουρά του ενισχυόταν από στρατιώτες, που έδιναν τα γύρω χωριά. Ο 19ος αιώνας βρίσκει το Αγγελόκαστρο σε εγκατάλειψη δεδομένης της αχρηστίας που περιέπεσαν τα κάστρα με τις αλλαγές που συνέβησαν στην πολεμική τέχνη και έτσι με την πάροδο του χρόνου ερημώνεται. Το 1999 για πρώτη φορά ξεκίνησε σοβαρά η προσπάθεια διάσωσης και ανάδειξής του από το Υπουργείο Πολιτισμού μέσα από προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το κάστρο αποτελείται από ένα προτείχισμα χαμηλά στο μέσον του απόκρημνου βράχου που καλύπτει όλη τη βόρεια και την ανατολική πλευρά, ενώ η δυτική και η νότια προστατεύονται από το απόκρημνο του εδάφους. Στο ψηλότερο σημείο βρίσκεται η ακρόπολη με την κεντρική είσοδο στα βόρεια, την οποία προστατεύει κυκλικός πύργος. Απέναντι από την κύρια πύλη τα ερείπια των κτιρίων αποτελούσαν τα καταλύματα της φρουράς, ενώ τρεις υπόγειες δεξαμενές νερού επέτρεπαν την ύδρευση του κάστρου. Μικρή πύλη υπήρχε και στη νότια πλευρά. Τα τείχη είχαν επάλξεις, που σώθηκαν μόνο στη βορειοδυτική γωνία της οχύρωσης.

- 1 Είσοδος
- 2 Άγιος Ιωάννης
- 3 Βόρειο προτείχισμα
- 4 Κυκλικός πύργος
- 5 Κεντρική πύλη
- 6 Αγία Κυριακή
- 7 Κτίρια-Δεξαμενές
- 8 Ακρόπολη-Ταξιάρχης Μιχαήλ

ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ ΦΡΟΥΡΙΟ ΑΓΓΕΛΟΚΑΣΤΡΟΥ

ΚΕΡΚΥΡΑ

i T: 26610 47919, 26610 48120

ΚΕΙΜΕΝΑ: ΣΤΑΜΑΤΙΟΣ ΧΟΝΔΡΟΓΙΑΝΝΗΣ,
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΒΡΑΝΙΚΑΣ

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ

ΜΝΗΜΕΙΑ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
MONUMENTS AND MUSEUMS OF GREECE

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
HELLENIC REPUBLIC
Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού
Ministry of Culture and Sports

Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων
Archaeological Resources Fund

www.tap.gr

Στο ανώτερο σημείο της ακρόπολης βρίσκεται ο μικρός ναός του Ταξιάρχη-Αρχαγγέλου Μιχαήλ, χτισμένος πάνω σε προγενέστερο πιθανότατα παλαιοχριστιανικό τρίκλιτο ναό. Στα δυτικά οι λαξευμένοι στο βράχο ανθρωπόσκημοι τάφοι δεν έχουν έως τώρα μελετηθεί επαρκώς, ώστε να εξηγηθεί απολύτως η προέλευση και χρονολόγησή τους. Στα ανατολικά, κάτω από μεγάλο όγκο βράχου είναι σκαμμένο μικρό παρεκκλήσιο-ερημητήριο αφιερωμένο στην Αγία Κυριακή. Οι τοικογραφίες που σώζονται μπορούν να χρονολογηθούν στο 18ο αιώνα.

Ο ναός στη σημερινή του μορφή αποτελεί ένα μικρό ορθογώνιο κτίσμα με ημικυκλική αψίδα του ιερού στην ανατολική πλευρά. Κατά τις αναστηλωτικές εργασίες το 1999, με την καθαίρεση των νεότερων επιχρισμάτων που κάλυπταν τις τοικοποιίες και σε συνάρτηση με τα ανασκαφικά δεδομένα, ήλθαν στο φως πολλά στοιχεία για την ιστορία του μνημείου.

Ο ναός, αφιερωμένος στον Ταξιάρχη-Αρχάγγελο Μιχαήλ, οικοδομήθηκε κατά τους ύστερους βυζαντινούς ή τους πρώτους μεταβυζαντινούς χρόνους πάνω στα ερείπια προγενέστερου κτιρίου. Οι έως τώρα ανασκαφές έδειξαν ότι το προγενέστερο αυτό κτίριο, πιθανότατα δύο οικοδομικών φάσεων, ήταν τρίκλιτη βασιλική με νάρθηκα στα δυτικά και ορθογώνια αψίδα στο ιερό. Ο σημερινός ναός, κατά την ανέγερσή του στο χώρο του κεντρικού κλίτους, ενσωμάτωσε το νοτιοδυτικό τμήμα της παλαιότερης τοικοποιίας, που προφανώς παρέμενε όρθιο και στο οποίο υπήρχε το ορατό σήμερα, πλίνθινο αψίδωμα βυζαντινής εποχής. Τα ελάχιστα μικρά σπαράγματα τοιχογραφιών που διασώθηκαν μπορούν μόνο να τεκμηριώσουν το γεγονός ότι ο ναός του Ταξιάρχη ήταν κάποτε τοιχογραφημένος. Το αμφίγλυφο θωράκιο, που εκτίθεται σήμερα στο εσωτερικό του ναού, χρησιμοποιούνταν ως Αγία Τράπεζα, όπως και το αντίστοιχό του στην κρύπτη της Αγίας Κυριακής χαμηλά στο ανατολικό τείχος. Τα δύο αυτά μαρμάρια θωράκια ανήκουν σε

παλαιοχριστιανικό ναό του 5ου-6ου αιώνα και αποτελούν σοβαρό στοιχείο για την ιστορική τεκμηρίωση και χρονολόγηση όχι μόνον του ναού του Ταξιάρχη αλλά και του φρουρίου γενικότερα.

Στα 1734 ο Αλοΐσιος Ρεγγίνης ήταν διοικητής - «Καστελλάνος» - του Αγγελοκάστρου, σύμφωνα με την επιγραφή στο υπέρθυρο της μοναδικής εισόδου. Δεν αποκλείεται να εκτέλεσε κατά τη θητεία του εργασίες στο ναό, χωρίς όμως να τεκμηριώνεται η κλίμακα αυτής της επέμβασης. Παρόλη τη σταδιακή εγκατάλειψη του φρουρίου από το 19ο αιώνα, η χρήση του ναού βοήθησε στη διατήρησή του και κάθε χρόνο τελείται σε αυτόν η θεία λειτουργία κατά την εορτή του εφέστιου αγίου.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ ΦΡΟΥΡΙΟ ΑΓΓΕΛΟΚΑΣΤΡΟΥ

ΚΕΡΚΥΡΑ